

Ходить сокіл коло моря,
Крила розпускає;
Ходить Мініх коло двору
Та й думу гадає.
Він гадає, промовляє
В лихую годину:
«Ой Біроне ти, Біроне,
Розпревражий сину;
Ой Біроне ти, Біроне,
Розпревражий сину,
Добув же ти за любовці
Цілу Курівщину ² .
Добув же ти за любовці
Цілу курівщину,
Та за славу й я добуду
Цілу Україну!»

І приходять до цариці
Та й став говорити:
«Позволь, — каже, — ясна Ганно,
Турків перебити!
Позволь, — каже, — ясна Ганно,
Турків перебити,
Позволь мені в Туреччині
Слави заслужити!»

А цариця, як на тее,
Горобців стріляє,
А Бірона нема вдома —
Коней виїжджає.
Вона й каже: «Та йди, — каже, —
Хоч і чорта бити,
Лиш дай мені хоч їдного
Горобця забити!»

Тоді Мініх Леонтого ³
Живо закликає,
Дає йому двадцять тисяч,

На Крим посилає.
Десять тисяч Леонтову
Він дає московських,
Вісім тисяч українських,
А дві запорозьких.
Та й і каже всіх ногайців
В степу перебити,
Та й і каже усі села
В Криму попалити.
А Леонтій, як на тее,
Восени зібрався,
На ногайців лиш поглянув
І в Крим не дібрався.
Переморив десять тисяч
Москви і чубатих
Та й вернувся на Україну
Зиму зимувати. [4](#)

На другий рік під царицю
Мініх підступає
Та п'ятдесят і п'ять тисяч
Війська викликає.
І викликав сорок тисяч
Ще й вісім московських,
А чотири українських,
А три запорозьких.
І викликав усе військо
І всіх отаманів
І пішов собі у степи,
Б'ючи в барабани.
Недалеко Перекопу
Мініх спочиває,
Він до себе Леонто
Тихо закликає.
Дає йому десять тисяч
Жовнірів московських
Ще й до того три тисячі
Хлопців запорозьких.
І шле його буджаківських
Татар [5](#) розбивати,
І шле його полонених
Руських відбивати.
І Леонтій десять тисяч
Взяв собі московських,

Ще й до того три тисячі
Хлопців запорозьких.
Та й і пішов буджаківських
Татар розбивати,
Та й і пішов полонених
Руських відбивати.
І москалі буджаківських
Татар перебили,
А козаки полонених
До двохсот відбили.

А тим часом прибув Мініх
Аж до Перекопа,
Перескочив рів глибокий
У чотири хлопа,
І пігнався серед Криму,
І став кримців бити,
Срібло, злото забирати
І села палити.
І попалив вражі села,
Назад повертає,
Аж до нього пан Галецький
Стиха промовляє:
«Пусти мене, отамане,
на час погуляти,
пусти мене з козаками
кримців пошукати».
І пускає його Мініх
В лихую годину,
І приходять пан Галецький
На Чорну Долину, [6](#)
І видить він, що тьма-тьмуща
В долині татарів,
І не втерпів пан Галецький,
На сонних ударив.
І спужалися татари,
Стали утікати,
Тоді стали їх козаки
Кіньми доганяти.
Тоді стали їх козаки
Кіньми доганяти
Та кривлею татарською
Шаблі обмивати.
І вернулися козаки,

Сіли, спочивають,
А тим часом і татари
Очі продирають.
А тим часом і татари
Очі продирають
І козаків малу жменю
Кругом обступають.
Обступають, обступають,
Далі приступились.
І спішився пан Галецький,
Козаки спішились,
І добули десь у собі
Смертельної сили,
І в татарів свої шаблі
Раптом затопили.
І почалась різанина
В неділеньку зрання,
І різались по долині
З рання до смеркання.
І, як сіно під косою,
Татари валились,
І з татарів на ополі
Вали поробились.
Аж під вечір і татари
Із коней злізають,
На потомлених козаків
Ще раз нападають.
Тоді живо пан Галецький
Сина закликає,
Ще живіше обіймає,
К серцю пригортає:
«Тікай, — каже, — милий Петре,
Тікай, милий сину,
А я, сину, — обіймає, —
А я тут загину...»
І кинувся між татарів,
Та вже не вертався,
Тільки слави з козаками
Вічної набрався.
І дочувся за них Мініх,
Казав поховати,
А сам пішов на Україну
Зиму зимувати. ⁷

На третій рік під Очаків
Мініх підступає,
Він сімдесят тисяч війська
За собою має.
Він шістдесят тисяч має
Жовнірів московських,
Вісім тисяч українських,
А дві запорозьких.
Він сімдесят тисяч має,
Стоїть, розважає.
Далі військо своє сильне
На три розділяє.
І на степи посилає
Жовнірів московських,
На байдаки посилає
Хлопців запорозьких;
А козакам українським
Каже скрізь літати
Та в Очаків на підмогу
Турків не пускати.
І жовніри московські
Турків побивали,
А козаки українські
Турків не пускали.
А козаки українські
Турків не пускали,
А козаки запорозькі
Турків обдирали.
І набрали срібла-злата,
Набралися слави
І знов собі зимувати
Пішли до Полтави.
На четвертий рік татари
Самі починають,
Сорок тисяч на українську
Межу налітають.
Сорок тисяч на українську
Межу налітають,
Палять села на границі
Й назад повертають.
Тоді Ласій ⁸ десять тисяч
Козаків збирає,
Ще й до того тридцять тисяч
Москви забирає;
Пробігає по сухому
Азовськеє море

І вганяється до Криму
На вражее горе.
І ввігнався всередину...
Козаки дримають,
Аж тут раптом двадцять тисяч
На них нападуть.
І збудилися козаки,
Шаблями махнули
І татарів, як полову,
Назад відгорнули.
Знов прискочили татари,
Знову стали битись,
Знову стали, як солома,
Навкруги валитись.
Далі бачать, що не жарти,
Кинули козаків
І порохом полетіли
До гір та байраків.
А тим часом на Україну
Мініх прибуває
Та й і собі десять тисяч
Козаків збирає.
Та й і собі десять тисяч
Козаків збирає,
Ще й до того сорок тисяч
Москви забирає
Та й за Дніпер уже хоче
Військо перегнати,
Та й у турка хоч Бендери,
Хоч Хотин узяти.
Але тільки що Кодиму [9](#)
Мініх перескочив,
Як на його українців
Турок і наскочив.
А не встигли українці
Від турка відбитись,
Як татари розпочали
Із Мініхом битись.
Він татарів розбиває,
К Дністру підступає,
Аж там його білгородський
Паша виглядає.
І почались малі бійки.
Але годі, браття!
Коли джума показалаь,
Треба утікати.

І покинув Мініх турків,
І пашу покинув,
А сам зиму зимувати
Пішов на Україну.

На п'ятий рік показався
Паша з Білгороду
Та й у наших українців
Випитував броду.
Але наші українці
Зараз показали:
Кілька тисяч положили,
Решту розігнали.
Незабаром і сам Мініх
Потряс головою,
Він шістдесят тисяч війська
Повів за собою.
Він шістдесят тисяч війська
Повів з Московщини,
Ще й до того кілька тисяч
Повів з України.
Повів військо за Васильків,
За Буг переводить,
Незабаром і турецький
Дністер переходить.
І на турків попереду
Козаків пускає,
А сам собі з москалями
Ззаду підбігає.
І москалі підбігають,
Вперед поглядають,
Аж козаки-українці
Турків відбивають.
Аж козаки-українці
Турків відбивають
Та у місто Ставучани [10](#)
Пашу заганяють.
Тоді Москва підступила,
Потік загатила
І турецькїї окопи
Раптом захопила.
І забрала срібло-злото,
Сорок дві гармати
І пустила українців

Турка доганяти.
І пігнались українці,
Шаблі погострили,
У Сороках [11](#) по-козацькі
Люльки розпалили,
Під Хотиним із турками
Знову привітались,
А з Хотина аж у Ясси
З Мініхом забрались.
І затихла Туреччина,
І більше не билась,
І з Ганною-царицею
Миром помирилась.
Тоді Мініх до цариці,
Став її просити,
Щоби його на Україні
Князем ізробити!
Лиш цариця не така-то,
Бірона спитала
І як сказав її Бірон,
Так і відказала.
«Мало, — каже, — пане, просиш —
Тільки України,
Ти просив би уже лучче
За раз Московщини».
Тоді Мініх повернувся...
За голову взявся...
«То бодай я собі, — каже, —
Порохом розпався,
Та бодай я, — каже, — сонця
Більше не побачив,
Щоби я вам, препоганим,
За се не віддячив!»
І все ходить коло двору,
Часу виглядає,
Аж тут йому, як на тее,
Ганна помирає. [12](#)
Аж тут йому, як на тее,
Ганна помирає
Та дитину в повіточку
Царем зоставляє. [13](#)
Та дитину в повіточку
Царем зоставляє,
А Бірона коло нього
В рядці зоставляє.
І знов Мініх не добуде

Ступня на Вкраїні,
А курляндський князь [14](#) панує
На всій Московщині.
А курляндський князь панує
На всій Московщині
І царем собі царює
По всій Україні.
Дере гроші із міщанів,
Дере і з козаків,
Дере гроші із селянів,
Дере і з бурлаків.
Не питає, чи хто має
Звідки що давати;
А не даси — на морозі
Скаже танцювати.
А брат його препоганий [15](#)
Що там виробляє!
В батька й мами середо дня
Дочок видирає.
Видирає дитя в мами
І замість дитяти
Заставляє бідну маму
Щенят годувати.
А лиш пікни на Бірона,
Тоді не поможеш,
Хоч на дідьків хутір підеш,
Хоч голову зложиш.
Довго-довго Мініх мислив,
Довго-довго думав,
Далі мислі перемислив,
Думи передумав.
І приходить до рідної
Царевої мами [16](#)
І говорить її живо
Сильними словами:
«Ціле царство у нас гине,
І цар у нас гине,
А чи ж мати свого сина
На муки покине?
Скажи, мати, тільки слово —
Бірона не стане,
І в годині ясне сонце
Наокола гляне».
І сказала йому слово
Царевая мати,
І пішов завзятий ворог

Бірона в'язати.
Заснув Бірон у покої
І гадки не має...
Троє жовнірів у нього
Варту відбуває.
Але Мініх показався:
«Ані з місця, люди!
Бо тепер у нас не Бірон,
А цариця буде!»
І вся варта ані з місця.
Бірон пробудився,
Але раптом у Мініха
В руках опинився.
Незабаром і Густава,
Його брата, взяли
І все царство з царем-сином
Матері віддали.
А Біронів потримали
В тюрмі цілу зиму
Та й післали до Сибіру
До міста Пелиму. [17](#)
Тоді Мініх знов піднявся,
Розпускає крила,
Лиш царева його мати
Чогось не злюбила.
Лиш царева його мати
Чогось не злюбила
І тим себе і Мініха
Разом погубила.
Стали шведи та французи
По двору снувати,
Стали княжну Лизавету [18](#)
Стиха підмовляти.
І на царство Лизавета
Серед ночі стала,
Царя, маму й його батька
В тюрму відіслала.
Царя, маму й його батька
В тюрму відіслала,
А Мініха до Пелима
На Сибір послала.

---

¹ *Мініх Бургардт-Хрістоф* (1683—1767) — генерал-фельдмаршал, командував російською армією у російсько-турецькій війні 1735—1739 рр.; за походженням німець. Мав на Україні великі маєтки.

² *Курівщина* — тобто Курляндія, Курляндське герцогство.

³ *Леонто* — тобто Леонтьєва, російського воєначальника.

⁴ *Та й вернувся на Вкраїну // Зиму зимувати.* — Взимку російські війська, що брали участь у російсько-турецькій війні 1735—1739 рр., відводились на постій на Україну.

⁵ *Буджаківські татари* — тобто буджацькі татари, татарська орда (Білгородська, або Буджацька, або Добруджська Орда, або Орда Малих Ногаїв), що перебувала у васальній залежності від Кримського ханства і Туреччини. Кочувала в південноукраїнських степах між гирлами Дністра і Дунаю. Чинила грабіжницькі напади на Україну і Південну Росію, продаючи в неволю полонених. У 1770 р. після визволення Південної України і Молдавії перейшла під протекторат Росії.

⁶ *Чорна Долина* — село Чаплинського району, Херсонської області.

⁷ *А сам пішов на Вкраїну // Зиму зимувати.* — Б.-Х. Мініх зимував у Полтаві.

⁸ *Ласій* — тобто П. П. Ласі, російський воєначальник.

⁹ *Кодима* — річка в Одеській та Миколаївській областях України, права притока Південного Бугу, а також селище міського типу, центр Кодимського району, Одеської області. Через нього проходив торговий шлях з Поділля в Кримське ханство та Білгородську Орду.

[10](#) *Ставучани* — місто в Молдавії. Тут 1739 р. російські війська розбили турецьку армію, після чого оволоділи Хотинном.

[11](#) *Сороки* — місто в Молдавії.

[12](#) *Ганна помирає...*— Анна Іванівна померла 9 грудня 1740 р.

[13](#) *а дитину в повиточку // Царем зоставляє.* — Анна Іванівна зробила спадкоємцем російського престолу малолітнього сина своєї небоги Анни Леопольдівни, принцеси Мекленбурзької, Івана VI Антоновича (1740—1764), а верховну владу доручила здійснювати самій принцесі.

[14](#) *Курляндський князь* — тобто Е. Бірон.

[15](#) *А брат його препоганий* — Г. Бірон.

[16](#) *І приходить до рідної // Цареві мами...*— тобто до Анни Леопольдівни.

[17](#) *Пелим* — селище міського типу в Єкатеринбурзькій області.

[18](#) *Лизавета* — Єлизавета Петрівна (1709—1762), дочка Петра I, захопила престол з допомогою гвардії і при підтримці дворянства, незадоволеного засиллям німців за царювання Анни Іванівни та Івана VI Антоновича.